

Explicațiile noului Cod penal

Volumul IV
(Articolele 257-366)

Contribuțiile autorilor la comentariile Volumului IV (Articolele 257-366):

Conf. univ. dr. Versavia Brutaru:	art. 317-319
Conf. univ. dr. Ștefan Daneș:	art. 342-347
Conf. univ. dr. Constantin Duvac:	art. 310-316
Prof. univ. dr. Ioan Griga:	art. 257-265
Dr. Ion Ifrim:	art. 317-319
Prof. univ. dr. Gheorghe Ivan:	art. 289-294
Conf. univ. dr. Gavril Paraschiv:	art. 295-309
Prof. univ. dr. Ilie Pascu:	art. 320-328
Conf. univ. dr. Ion Rusu:	art. 329-347
Lector univ. dr. Marieta Safta:	art. 266-288
Prof. univ. dr. Iancu Tănăsescu:	art. 348-359
Prof. univ. dr. Tudorel Toader:	art. 266-288
Prof. univ. dr. Ioana Vasiu:	art. 360-366

George Antoniu

Tudorel Toader

(coordonatori)

Explicațiile noului Cod penal

**Volumul IV
(Articolele 257-366)**

**Versavia Brutaru, Ștefan Daneș, Constantin Duvac, Ioan Griga,
Ion Ifrim, Gheorghe Ivan, Gavril Paraschiv, Ilie Pascu, Ion Rusu,
Marieta Safta, Iancu Tănăsescu, Tudorel Toader, Ioana Vasiu
(autori)**

Universul Juridic
București
-2016-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2016, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA
ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Explicațiile noului Cod penal / George Antoniu, Tudorel Toader (coord.). –

București : Universul Juridic, 2015-2016

5 vol.

ISBN 978-606-673-337-3

Vol. 4 : Art. 257-366 / Versavia Brutaru, Ștefan Daneș, Constantin Duvac, ...
- 2016. - Bibliogr. - ISBN 978-606-673-341-0

I. Antoniu, George (coord.)

II. Toader, Tudorel (coord.)

III. Brutaru, Versavia

IV. Daneș, Ștefan

V. Duvac, Constantin

343.1(498)(094.4)

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Abrevieri

alin.	alineat(ul)
<i>apud</i>	citat după
art.	articol(ul)
BC	Buletinul Casației
BJ	Buletinul Jurisprudenței
B. Of.	Buletinul Oficial, Partea I
c.	contra
Cass.	Curtea de Casație
C. Ap.	Curtea de Apel
C. civ.	Codul civil
CD	Culegere de decizii. Tribunalul Suprem
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CDP	Caiete de drept penal
col. pen.	colegiul penal
conf. univ.	conferențiar universitar
C. Jud.	Revista „Curierul Judiciar”
C. mun.	Codul muncii
Convenție	Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția europeană a drepturilor omului)
CPJP	Culegere de practică judiciară penală
C. pen.	noul Cod penal
C. pen. anterior	Codul penal din 1969
C. pr. pen.	noul Cod de procedură penală
C. pr. pen. anterior	Codul de procedură penală din 1969
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
dec.	decizia
dec. pen.	decizia penală
Dreptul	Revista „Dreptul”
ed.	ediția
Ed.	editura
etc.	et caetera („și celelalte”)
H.G.	Hotărârea Guvernului României
<i>ibidem</i>	în același loc
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
<i>idem</i>	același autor
JN	Revista „Justiția Nouă”
Jud.	Judecătoria
LP	Revista „Legalitatea populară”
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	nota autorului
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
O.G.	Ordonanța Guvernului

O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată
p.	pagina
par.	paragraful
pp.	paginile
R 1	Vasile Papadopol, Mihai Popovici, <i>Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969-1975</i> , Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977
R 2	Vasile Papadopol, Mihai Popovici, <i>Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976-1980</i> , Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982
R 3	Vasile Papadopol, Ștefan Daneș, <i>Repertoriu de practică judiciară în materie penală pe anii 1981-1985</i> , Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989
RDP	Revista de drept penal
RRD	Revista română de drept
SCJ	Revista „Studii și Cercetări Juridice”
SDR	Revista „Studii de Drept Românesc”
Studia	Revista „Studia Universitatis Babeș-Bolyai” – Series Iurisprudentia
s.n.	sublinierea noastră
s. mil.	secția militară
s. pen.	secția penală
sent.	sentința
ș.a.	și alții (altele)
Trib.	Tribunalul
Trib. jud.	Tribunalul județean
Trib. mil.	Tribunalul militar
Trib. Mun. București	Tribunalul Municipiului București
Trib. Suprem	Tribunalul Suprem
UE	Uniunea Europeană
urm.	următoarele
vol.	volumul
vs.	versus

TITLUL III

Infracțiuni privind autoritatea și frontiera de stat

Generalități (art. 257-265)

 COMENTARII (Prof. univ. dr. Ioan Griga)

1. Noul Cod penal în raport cu legea penală anterioară

Spre deosebire de Codul penal anterior, care, în Titlul V al Părții speciale, a consacrat infracțiunilor contra autorității un întreg titlu, fără să cuprindă în acesta o altă materie, noul Cod penal a inclus în cadrul Titlului III al Părții speciale, alături de infracțiunile contra autorității, și infracțiunile privind frontiera de stat. Această nouă sistematizare a impus mai întâi completarea denumirii Titlului III al noului Cod penal, adăugându-se, alături de mențiunea „infracțiuni contra autorității”, și mențiunea „infracțiuni privind frontiera de stat”, iar, în al doilea rând, a devenit necesară împărțirea materiei în două capitole distincte (Capitolul I, „Infracțiuni contra autorității”, și Capitolul II, „Infracțiuni privind frontiera de stat”).

De asemenea, este de observat că, spre deosebire de Codul penal anterior, în noul Cod penal nu mai apare infracțiunea de ofensă adusă unor însemne (art. 236 C. pen. anterior), fapta fiind dezincriminată.

Această soluție a noului legiuitor ni se pare profund discutabilă. Chiar dacă în viața juridică s-a făcut uz foarte rar de incriminarea menționată, aceasta nu justifică renunțarea la ocrotirea însemnelor României (stema țării, sigiliul, drapelul și imnul de stat), ca și a emblemelor sau semnelor de care se folosesc autoritățile (stemele județelor și a municipiilor, precum și alte embleme sau steme ale autorităților). Ocrotirea acestora este impusă de valoarea socială pe care o reprezintă însemnele țării noastre și respectul datorat autorității statului nostru, respect manifestat prin ocrotirea emblemelor și stemelor purtătoare ale autorității județelor și municipiilor.

Renunțarea la ocrotirea acestor valori ar putea fi considerată și ca o negare a autorității pe care ele le exprimă, atitudine care nu poate fi îngăduită. Propunem reintroducerea acestei incriminări în Codul penal, chiar dacă asemenea încălcări s-ar produce rareori în viața socială.

De altfel, incriminarea acestor fapte a existat și în Codul penal din 1937 [ofensa națiunii, a statului, a sentimentului național și a eroilor consacrați ai neamului;

disprețul față de drapelul țării, față de emblemele de care se servesc autoritățile (art. 215 și art. 222 C. pen. 1937)].

Tot ca o deosebire de legea penală anterioară, este de remarcat și faptul că în Capitolul I, „Infrațiuni contra autorității”, din noul Cod penal, deși sunt preluate, cu unele modificări de formulare, o serie de infracțiuni din Codul penal anterior, precum ultrajul, uzurparea de calități oficiale, sustragerea sau distrugerea de înscrisuri, ruperea de sigilii și sustragerea de sub sechestru, nu mai este preluată incriminarea în legătură cu portul nelegal de decorații sau semne distinctive. De asemenea, nu au mai fost preluate dispozițiile din art. 239¹ C. pen. anterior (referitoare la faptele de lovire, vătămare, amenințare, lipsirea de libertate în mod ilegal, lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte comise împotriva soțului sau unei rude apropiate sau împotriva uneia dintre persoanele menționate în art. 239 alin. (5), în scop de intimidare sau răzbunare în legătură cu exercitarea de către aceste din urmă persoane a atribuțiilor de serviciu.

Toate aceste omisiuni par justificate în raport cu noua viziune asupra acestor categorii de infracțiuni.

2. Obiectul juridic generic, adică obiectul juridic comun tuturor infracțiunilor cuprinse în Capitolul I din Titlul III („Infrațiuni contra autorității”), îl constituie relațiile sociale care se formează și se desfășoară în legătură cu exercitarea autorității de stat și a cărei riguroasă ocrotire constituie o condiție hotărâtoare a existenței și dezvoltării acestor relații.

În ceea ce privește Capitolul II („Infrațiuni privind frontiera de stat”), obiectul juridic generic al acestora este reprezentat de relațiile sociale care se formează și se desfășoară în legătură cu ocrotirea frontierei de stat împotriva trecerii ilegale a frontierei, a traficului de migranți, ca și a actelor ilicite de facilitare a șederii în România a unei persoane străine care nu domiciliază în România (victimă a traficului de persoane, de minori sau de migranți) ori de sustragere a unui străin de la măsurile de îndepărtare de pe teritoriul României.

3. Aspecte comune ale infracțiunilor prevăzute în Capitolele I și II ale Titlului III din Partea specială a noului Cod penal („Infrațiuni privind autoritatea și frontiera de stat”). În afară de obiectul juridic generic al infracțiunilor care fac parte din Capitolele I și II ale Titlului III, am putea semnală și alte aspecte comune tuturor infracțiunilor menționate. Astfel, subiect activ al infracțiunilor contra autorității sau privind frontiera de stat, de regulă, poate să fie orice persoană care îndeplinește condițiile răspunderii penale. Eventuala calitate a subiectului activ sau pasiv, de funcționar public sau de custode, ar putea constitui o variantă agravată a infracțiunii. Majoritatea infracțiunilor la care ne referim au un obiect material (corpul victimei, uniforme, semne distinctive ale unei autorități publice, bunul sechestrat, sigiliul). Ca atare, va trebui să se stabilească urmarea imediată și legătura de cauzalitate dintre acțiunea ilicită și urmarea imediată. Aspecte comune acestor infracțiuni ar putea fi și situația premisă, care trebuie să existe la majoritatea infracțiunilor din acest capitol. De asemenea, în cazul acestor infracțiuni sunt de observat și modalitățile agravate comune pe care le prezintă.

În ceea ce privește Capitolul II („Infrațiuni privind frontiera de stat”), aspectul comun tuturor infracțiunilor din această categorie constă în atitudinea negativă față de obligația respectării frontierei de stat a țării noastre fie prin trecerea frauduloasă a

frontierei, fie prin încurajarea și înlesnirea ca alte persoane să comită asemenea fapte și să rămână ilegal în țară, fie prin sustragerea unui cetățean străin de la obligațiile care-i revin pentru nerespectarea măsurilor de îndepărtare de pe teritoriul României sau de interzicere a dreptului de ședere în țară.

Subiectul activ al acestor infracțiuni este, de regulă, orice persoană responsabilă (în cazul trecerii frauduloase a frontierei, a infracțiunii de trafic de migranți și de facilitare a șederii ilegale în România, prin excepție, subiectul activ este cetățeanul străin în cazul faptei de sustragere de la măsurile de îndepărtare de pe teritoriul României).

Subiectul pasiv al tuturor acestor infracțiuni este autoritatea de stat care are misiunea de a asigura respectarea măsurilor privind frontiera de stat și care este lezată prin acțiunile de indisciplină față de această valoare socială.

4. Elemente de ordin criminologic

Caracteristic tuturor infracțiunilor contra autorității este necesitatea socială care impune incriminarea lor, și anume de a combate manifestările care aduc atingere unei valori sociale importante, respectiv autoritatea statului. De regulă, asemenea fapte se comit de elemente dezordonate, anarhice, care refuză orice autoritate, ducând o viață refractară oricărei ordini și disciplinei sociale. Mai ales în rândul unor tineri recalcitranți se manifestă uneori o asemenea atitudine de dispreț a oricăror reguli sociale, considerând că acestea le încalcă libertatea individuală, îi împiedică să-și realizeze obiectivele urmărite.

În ceea ce privește faptele de încălcare a frontierei de stat, acestea sunt comise de persoane care neagă importanța frontierei de stat a României ca valoare socială și care, din spirit de indisciplină, nu se supun măsurilor autorității pentru ocrotirea frontierei de stat.

5. Referințe istorice

Incriminarea faptelor contra autorității (inclusiv de încălcare a frontierei de stat) are o istorie veche. În toate timpurile, s-a simțit nevoia combaterii faptelor îndreptate contra autorității statului și de nesocotirea frontierei de stat, asemenea fapte fiind uneori sancționate cu toată asprimea.

Chiar dacă la început legiurile vechi sancționau nedistinct, ca manifestări anti-sociale, atât regulile religioase, regulile morale, cât și încălcarea normelor juridice (unele de drept substanțial, altele de procedură), mai târziu se produce o diferențiere a normelor mai ales între normele de drept public și cele de drept privat. Printre normele de drept public se situează și cele penale, iar printre acestea un loc important îl ocupă normele care sancționau faptele contra statului, contra autorității, contra aparatului de stat, ca și contra frontierei de stat, consolidarea statului fiind condiționată de combaterea oricăror fapte care subminau autoritatea statului (*crimina publica, crimina legitima*).

Pe măsura consolidării autorității statelor apar tot mai multe legi penale unitare (aplicabile pe întreg teritoriul statului respectiv și cu dispoziții explicite penale și procedurale) care au servit, totodată, la elaborarea primelor coduri (*Constituția Piemonteză* din 1729, *Codex Criminalis al Bavariei* din 1751 și *Constituția Theresiană* din 1768). În toate aceste legiuri se manifesta preocuparea de ocrotire a autorităților statului și a frontierei de stat, ca și a celor care lucrau în numele statului. Aceleași prevederi sunt vădite și în conținutul codurilor de mai târziu, până în zilele noastre.

O evoluție asemănătoare se produce și în țările române; atât dreptul cutumiar, cât și dreptul bizantin, ca și legiuirile de mai târziu, *Cartea pentru învățătură* a lui Vasile Lupu și *Îndreptarea legii* a lui Matei Basarab, cuprindeau reguli importante de sancționare a celor care unelteau contra domnitorului, a statului și a celor care îi reprezentau. Aceleași reguli sunt cuprinse și în legile următoare până la înfăptuirea operei moderne de codificare pe care o trăim în zilele noastre. Noul Cod penal român cuprinde următoarele infracțiuni contra autorității: ultrajul, uzurparea de calități oficiale, sustragerea sau distrugerea de înscrisuri, ruperea de sigilii și sustragerea de sub sechestru, iar ca infracțiuni privind frontiera de stat sunt prezentate trecerea frauduloasă a frontierei de stat, traficul de migranți, facilitarea șederii ilegale în România și sustragerea de la măsurile de îndepărtare de pe teritoriul României.

6. Referințe de drept comparat

Toate legislațiile penale moderne cuprind și un capitol cu incriminări de fapte care aduc atingere autorității statului.

Astfel, Codul penal francez, în Titlul III, intitulat „Încălări ale autorității statului”, incriminează, în Capitolul III, corupția activă și traficul de influență comise de particulari, actele de intimidare comise contra persoanelor care exercită o funcție publică, sustragerea și deturnarea de bunuri aflate într-un depozit public, ultrajul, rebeliunea, opunerea la executarea de lucrări publice; uzurparea de funcții și uzurparea de semne rezervate autorităților publice; uzurparea de titluri; folosirea ilegală a unei calități, încălcări ale stării civile a persoanei.

Codul penal italian, în Titlul II, „Infracțiuni contra administrației publice”, incriminează, în Capitolul II, faptele comise de particulari contra administrației publice, și anume: violențele și amenințările față de un funcționar public; rezistența în fața unui funcționar public; interzicerea sau tulburarea activității unui serviciu public; ultrajul față de un funcționar public; ofensa autorității prin distrugerea afișelor; uzurparea de funcții publice; traficul de influență, exercitarea abuzivă a unei profesii; violarea de sigilii; violarea custodiei penale a unui bun; tulburarea libertății licitației publice; fraudă în furniturile publice.

Legea penală spaniolă cuprinde infracțiunile contra autorității statului în mai multe titluri. Astfel, în Capitolul I al Titlului XXI incriminează, printre infracțiunile contra Constituției, și faptele de rebeliune, în Capitolul II, faptele comise contra familiei regale, în Capitolul III, faptele comise contra instituțiilor statului, uzurparea de atribuții publice și altele; în Titlul XXII, printre infracțiunile contra ordinii publice, incriminează, în Capitolul I, împiedicarea prin forță a exercitării autorității, în Capitolul III, comiterea de dezordini publice, iar în Capitolul V, faptele de terorism.

Legea penală germană incriminează faptele contra autorității statului în Capitolul VI, și anume provocarea publică la infracțiuni, opunerea cu forță sau prin amenințarea cu forță în fața unui funcționar public; eliberarea ilegală a deținuților; în Capitolul VII, intitulat „Infracțiuni contra ordinii publice”, sunt incriminate faptele de violare de domiciliu, tulburarea ordinii publice; amenințarea cu săvârșirea de infracțiuni, constituirea de grupări înarmate, constituirea de asociații criminale, constituirea de asociații teroriste, instigarea la săvârșirea de infracțiuni; folosirea ilegală de titluri, semne ale profesiei sau decorații; lăudarea și aprobarea infracțiunilor și altele.

Din datele de drept comparat prezentate se observă unele asemănări, dar și unele deosebiri care există între ceea ce în legislațiile străine, luate ca referință, se înțelege prin infracțiuni contra autorității.

În ceea ce privește regimul juridic al ocrotirii frontierei de stat, există în fiecare țară legi speciale cu asemenea reglementări.